

ט. כ.

מ ד י נ ו ו י ש ר א ל
ה כ נ ס ח

פרוטוקול מס' 25/ז

מישיבת הוועדה לחינוך והתכונות שהתקיימה ביום
ג', מ' באדר תשי"ג - 24.2.53. בטעה 11.15.

משתתפים:

- ט. פרסיץ - היר"ר
- מ. אונא
- מ. אדם
- ח. בוגר
- א. ברמן
- ק. כהנא
- ט. כפריח
- ט. לורנץ
- י. סמילנסקי
- ר. צברי
- ט. רוזנברג
- א. רזיאל-נאור
- א. רימלט
- א. כלפון

חטרים:

- ד. נצרי

מזמנים:

- ב. צ. דינור - שר החינוך והתכונות
- א. ריגר - המנהל הכללי של משרד החינוך והתכונות.
- ר. סטנר - היועצת המשפטית של משרד החינוך והתכונות.

סדר-היום:

- א. שאלות.
- ב. הדיון על הרצאת שר החינוך והתכונות על החינוך הממלכתי.

== = = = =

היו"ר ש. פרסיץ:

פותחת את הישיבה.

א. רימלין:

למעשה בראשית היתה הוועדה לקיים השבוע שתי ישיבות. אך עקב מצב בריאותה של יושבת-ראש הוועדה תקיים הוועדה רק ישיבה אחת. בהזדמנות זו אני רוצה להביע את שמחתנו על כלי יושבת-ראש הוועדה שוב אתנו בעבודה. על-כן הייתי מציע, כי נסאל היוזם את הסאללה מסוים סמך לא נוכל לעשות זאת.

היו"ר ש. פרסיץ:

אני מניחה שחברי הוועדה מוכנים לקבל את הצעתו של חבר הכנסת רימלין ונקד"ס רבע סעה לסאילתות. אנו רק נסאל סאילתות ולא בתזוכה על התשובות במקרה סתלצתנה.

ברצוני להודות לכולכם על ברכותיו של חבר הכנסת רימלין. ברצוני גם לבקש סליחה על כך שלא אוכל להסתתף בישיבה סך, ובמקרה שלא אוכל לעשות זאת גם בפעם אחרת, אבקס את חבר הכנסת רימלין, את סגני לקחת את הדסן בידי.

א. רימלין:

ברצוני להפנות את תסומת לב מסרד החינוך והתרבות לתלונה סהוגסה לכסה סחברי הוועדה בקסר לריסום בקובליבה. המעברה סליד רחובות הועברה לקובליבה. בין ההורים סהועברו היו 45 הורים סהמסלכו לסלוח את ילדיהם לבית-הספר הכללי סבמעברת רחובות. בתקופת הריסום קרו סם 3 מקרים; א) קיים היה לחץ והפרעות על-ידי אספות הסברה סל זרם מסויים; ב) מורי זרם מסויים זה, מורי זרם העובדים ססתתפו בתעמולה נקטליבית בקרב ההורים. ביום הריסום נסגרו בתל-ספר מסויים ססום סהמורים היו עסוקים בפעולות הסברה. ליד צריף הריסום עמדו מורים אלה ונייהלו תעמולה בקרב ההורים; ג) נוסף לכך יסנו בידי סכתב סל מנהל בית-הספר הכללי סנכתב להגהלת "פרי תנובה" ברחובות מסום סאיסו סם בפלטורים על עובד מסויים באם לא ירסום את ילדיו לבית-ספר מסויים.

על-כן אני מבקס סמסרד החינוך והתרבות יקדיס לענין זה תסומת לב.

ס. ארם:

אני מציע להעמיד במדרג-יומה סל הוועדה את סכתב סגסלח - אני מניח - לבל חברי הוועדה על-ידי בוגרות בית-החינוך לעוררים.

ר. צברי:

אסר לימי סרט - הייתי עדה לתופעה סילדה בת 11 סנים לאחר סהחסיך באה אל סורתה כדי למכור לה את הסרט. טוב סאותה מורה היתה עדה לנעטה בסדרון כי מיסהו/ילדה זו. לדעת, לאור כל המעשים סנעסו בזמן האחרון צריך מסרד החינוך והתרבות להוציא צו סילדים עד גיל 14, גביח, איגם וסאים להסתובב ברחוב לאחר סעה 17.00 - 16.30, יס להפסיק דבר זה. על-כל-פנים יס לקבוע סעה מסויים סלאחריה אסור לילדים להסצא ברחוב.

אסר לסיוולים סאורגנים סל בתל-הספר - הנהלת הרכבת נותנת הגחה לבת-הספר היוצאים לסיוולים סאורגנים. לדעת, כדאי ונחוץ לסדר דבר זה גם בסירות האוטובוסים. יס והרכבת אינה יכולה להגיע למקום הרצוי לבית-הספר ויס צורך באוטובוס. כדאי היה סססרד החינוך והתרבות יספל בקסר להגהה גם באוטובוסים.

24.2.1953

סאלות.

ד. צברי:

אשר לנוער העובד - דובר רבות על הנוער
אעבוד, על הצורך בהדרכה מקצועית ובעיקר בקרב ילדים בוגרי בתי-הספר
העממיים. אולם ישנה תופעה כזו של בתי-הספר בבורק יש חדר טלגרה,
מכוונות, מכוונות תפירה וכאשר רוצים בתי-הספר של ערב להשתמש בחדרים
ומכוונות אלה - אלה חלשים להם, לדעתם, צריך מסוד החינוך
והתרבות להסדיר / כדי שהנערים האלה אף הם יוכלו לנצל את החדרים
והמכוונות.

א. ריטלט:

בתוספת לסאלתה של חברת הכנסת צברי הנני
רוצה להציע שמשיד החינוך והתרבות יפנה
למסדר התחבורה דווקא בלמים האלה, מסום לעתה מסדירים את ענין ההנחות
לציבור, יש לדאוג לכך שתזנתן הנהגה גם לטיולים מאורגנים של בתי-הספר.

א. רוזאל-נאור:

קראנו בעתונות על סביבת סטודנטים של
הטכניון בחיפה. סביבת זו פרצה עקב סעיף
מיוחד בתקנון הבחינות האומדן, כי התלמיד הנכסל בבחינה במקצוע ראשי
חייב להבחן בסועד ב' בכל המקצועות הראשיים. הטכניון סובר, כי על-
ידי-כך הוא ירים את רמת הלימודים, לעומת זאת אוטרים התלמידים, כי
אם הם צריכים במסך שלושה חודשי החופס להתבונן לבחינה אחת - זה דבר
אחר. אולם אם במסך חודשים אלה התלמיד צריך להתכונן לכל הבחינות, הרי
למקצוע שהוא חלש - אין הוא יכול להקדים הטומת לב כדוגמה ועלול להכסל
במקצוע אחר. הסטודנטים פנו להנהלה וזו גילתה להם נוקטה תלמידי
המחלקות האחרות אף הם הצטרפו לסביבתה לטעה אחת.

על-כן הייתי מציעה להעמיד ענין זה בסדר-
יומה של הוועדה ונדון בכך.

ד. אונא:

הגיע לידי מכתב טובתב לארגון הפועלות
של הפועל הסניף ביום כ"ח בשבט תשי"ג,
13.2.53 בדצוני לקרוא את המכתב: "הצידון: תשלום סכר לימוד עבור
ילדי חוק לימוד חובה.

בהתאם להוראת המנהל הכללי של מסוד החינוך
והתרבות והמוציא לפועל מר אורטנסקי, תשלום עבור כל ילד בגיל חוק
לימוד חובה, אשר נרשם כחוק אצלנו בגן הארגון שבהנהלת כב" סך 4.500 ל"י
(ארבע לירות ועוד 500 פרוטות) לחודש הוצאות כל השירותים.

הבנות אינן נחשבות כעובדות הדנות המקומית
ומסילא גם לא של מסוד החינוך. הסדר זה נכנס לתוקפו מהתחלת שנת הלימודים
תשי"ג.

נכס להכא להסציא לנו בהתחלת כל חודש
רשימה מפורטת, של הילדים מסוג הנ"ל המבקשים בגן כב" על-סגת סנוכל
להסדיר את התשלומים בהתאם.

גם החשבון הנהל עם באת הכוח המוסמכת
של הארגון ולא עם מיטהו אחר. חתום על המכתב מ. טלטל ראש עיריית ומלה.

תחילה היה ידוע, בהתאם לתקן, כי על כל
20 ילד אפשר לקבוע גבנת אחת. עתה באמצע / השנה מסנים דבוי זה בצורה
רטרואקטיבית. הן כל ההתקשרויות הן לשנת לימודים שלמה ובצורה זו כל

ס. אונא:

העבודה מוכרחה לימרוס.

בן נסטר סיסנה הצעה לטנות את הנוהג המקובל בקטר לפתיחת מוסדות חינוכיים ויס להגדיל את מספר הילדים עם פתיחת המוסדות. לדעת, היה צריך דבר זה להיות תחילה בדין במועצת החינוך. אבל בינתיים ניתנה הוראה לנהוג לפי ההסדר החדש. בדרס עתה דיסום של 100 ילדים כדי לפתוח בית-ספר חדש - פירושו של נוהג זה הוא חיסול מראס כל אפסרות של פתיחת מוסדות חדשים. נראה לי, כי זו הצעה מאד מרחיקת לכת ואין זה מן הנכון להכניס סינוי כה דיקטאלי ללא כל בירור, אלא בצורת, הוראה אדמיניסטרטיבית.

הינו"ר ס. פרוסין

בן צוני לשאול בהסתר לסאלתה של חבר הכנסת אונא בקטר לחומר הזה שהובא בפני הארגונים הסונים - אם כי בארגון נסים ציוניות כלליות לא נתקבל חוסר זה ונדוע לי על כך ממועצת הפועלות סטלפנה אלי וביקשה ממני להעלות סאלה זו היום בוועדה לחינוך ותרבות.

עלי להזכיר, כי בתחילת הסנה התקיים בירור במועצת החינוך בקטר למעמד הגבנות העובדות בכיתות גיל חינוך חובת הן בכיתות של הארגונים הסונים הקטורים ברטרת חינוכית מקומית והן בכיתות הקטורות במשרד החינוך והתרבות. מועצת החינוך החליטה והטר איטר את החלטותיה, אף מינה ועדה שתקבע מה צריך להיות החלטות במוסדות ציבוריים - זו נחפרסם בעתונות. בינתיים ידוע לכל המצב במדינה, החליטה המועצה לפנות לארגונים הסונים ולהודיע, כי כל עוד לא נחפרסם הצו מטעם משרד החינוך והתרבות יס לסלם את הסכומים האלה. היה ארגונים שביקשו קרדיטים, כי אין להם כרגע כמה לסלם, אבל לכטיסטררר הענינים עם הממסלה יוכלו הם לסלם את הסכומים הדרושים. יס לזכור, כי הארגונים כולם קיימו את הגנים באמצעים שהיו למעלה מכוחם על-יסוד החלטה שהגנת עובדת ומשרד החינוך והתרבות. כאשר היו מעבירים את חמיפת המשרד לרטריות המקומיות נהגו בהתאם להחלטת מועצת החינוך. עתה ללא הודעה, לאחר ספל הארגונים נלסו להחחייכריות גדולות נתקבל חוזר זה בארגונים הסונים כמו במועצת הפועלות, בויצ"ח, בארגון הפועלות של הפועל המזרחי ויס להניח, כי אצלנו הוא יתקבל את גללה. לא אדע כיצד אפשר לסלוח מסמך מעין זה מכלי לקחת דברים עם ארתם הארגונים שקיבלו על עצמם עול זה על-יסוד הודעה הטר לאחר שאיטר את החלטות מועצת החינוך. באים עתה להפתיע את הארגונים בסכומים כה ענקיים. מועצת הפועלות הודיעה לי, כי היא תהיה מוכרחה לסגור מיד את הגנים כדי לסלם על חשבון הסכומים המגיעים. לכן אני מבקשת מאד-אח טר החינוך והתרבות לתת לנו הסכרות בענין זה.

אטר למצב במוסד בית-חינוך עוררים - הייתי רוצה לדעת אם ישנן החפתחירות נוספות בקטר לסני המורים; מאחד מסני המורים קיכלנו מכתב. לאחר שנקבל את חטובת המשרד נעמיד את הצעתו של חבר הכנסת ארם בקטר למכתב בוגרות המוסד כסדר-יום של הוועדה, אזי גם נרכל להביא לדירן בכנסת את ענין מוסד בית-חינוך עוררים.

א. כלפרן:

פנו אלי מגני-הילדים שאינם בגיל חינוך חובה מסום שבטנים קודמות היה נוהג משרד החינוך והתרבות לסלם חמיכה זעומה למדי, אבל סילם אותה. בסנה זו לאחר טעכרה כבר כמחצית הסנה טרם קיכלו הגנים כל חמיכה והם עומדים בפני סגירה. הייתי רוצה לדעת מה הסכום שיש בדעתו של משרד החינוך והתרבות לסלם הסנה ומתי הוא חרטב לסלם את החלטות הראטרן על חשבון הסנה שכבר עכר חציה?

24.2.1953

טאלין.

הדיון על הרצאת סר החינוך
והתרבות על החינוך הממלכתי.

ס. כפרית:

הגיעו אלינו סמוערת סעומדים להעביר את
מפעל הזנה הילדים למשרד החינוך והתרבות.
הייתי רוצה לבקש שנשמע פרטים נוספים בענין זה.

ב. הדיון על הרצאת שר החינוך והתרבות על החינוך הממלכתי:

ח. כוגר:

על סאלת החינוך הממלכתי אפשר לדבר רבות.
אולם ברצוני לעמוד בקצרה על יסודות
החינוך הממלכתי. אנו מקבלים כבוכה את חינוך התרבות הממלכתי. קראתי בעיון
את הרצאת השר ולדעתי בהתאם להרצאה זו אנו יכולים למצוא דרך ואפשרות
לחת חינוך לכל הילדים העברים בארץ. גם בהתאם לאותה חכנית יפוד אפשר
להסדיר זאת. אולם הטאלה החינוכית באיזה דרך להגיע לכל אלה - הדבר
עדין אינו כה ברור לי, ובעיקר הטאלה הקטורה בגירונים הטונים.

השר בסעיפו הראשון עמד על כך שיש לתת
לכל הילדים צביון של ישראל - פירושו של דבר יסודות התרבות. אם
נוסיף לכך את אשר כתוב ב"אורית" על יחסו של בלאליק לתרבות האומד:
"תרבות טאינה מתבססת על הכוחות היוצרים שבנפש האומה אין סמה תרבות.
תרבות בעברית התבטא מקוריותה בהיותה המסך ליצירותינו והאפשרויות
האורגניות מחייבים זאת. אנו יכולים להחליט על צביון חינוכי שיהיה
רצוים המתמחהים מחדש / כי חדש הטארל מאחרים אינו יכול ליהפך לנכסי
האומה". נדמה לי כל כולנו יכולים להסכים להגדרות אלה. עתה עלינו
לשאר את עצמנו - מה אנו באמת רוצים בכך? כי ישנו חינוך חובה
טוטאלית של טוטלת ההבסכורגים - חינוך להכנת חיללים; ברוסיה ישנו
חינוך כללי להכנת קאדרים למפלגה הקומוניסטית. ברוסיה ישנה יצירה מיוחדת
בטכיל החברה הקיימת שם. ומחוד 200,000,000 הרוסים החייה ברוסיה ישנם
רק 6,000,000 - 5,000,000 נבחרים של המפלגה הקומוניסטית; או ישנו
חינוך חובה ממלכתי לישראל. פירושו של חינוך זה - אין המטרה שמחויץ
לילד היא הקרובת, אלא המטרה צריכה להיות - הילד. המטלה או המדינה
צריכים לתת לכל ללד את ההטבלה הדרושה על-מנת שיוכל להיות עצמאי בחייו.
כמובן שישנם גם אינטרסים של המדינה כגון: יצירת קולקטיב של העם.

אני מקבל את דברי השר ביחס לתרבות וצביון
ישראלי בחינוך. יש להחזיר לכל ילד בישראל תרבות המכבדת את כל אישי
האומה היהודית ואת האחרה היהודית. כי ללא דברית אלה הורסים את התרבות.
ומנקודת מבט זו עלינו להגיש גם לכל יחד הגוונים בניית-הספר הממלכתי.
למטל אני מקבל ברצון שמטרת החינוך היא - חינוך לעבודה. אני אומר
עוד יותר מזה: החינוך צריך ליצור עת קובד אדמתו - ודאי שאנו רוצים
בכך. אבל איננו יכולים לומר: חינוך לשם בנין חברה עבודה. את אומרים
כי החינוך הוא לשם בנין חברה עבודה - אין הגדרה זו כוללת אותי. אני
רוצה לתת חינוך של עם ולא לחנך לחברה מסוימת. ואינני אומר זאת מטום
טאינני טייך למפלגה מסוימת. אנו מדברים עתה על הרעיון והנורסחה של השר.
בין הטאר הוא אומר, כי החינוך הוא פונקציה של רעיון חברתי מסויים.
עצם רעיון זה הוא יפה: החינוך הוא פונקציה של רעיון חברתי. ברור כי
עם איננו נולד ככה אחת. אולם חברה זו מה מטרתה? אם חברה זו רוצה
ליצור דרך לעם, אזי החינוך ליצירת דרך זו הוא להחזיר לילדים בני
14 - 6 שנים, סידעו, כי הם כבר חסילים של חברה מסוימת ולא של העם
הזה? לדעתי המטרה היא למצוא עתת דרך לכל נמריו בין ילדיה לילדים.
יוצא איפוא, כי המפלגות רוצות לגדול על חטבון הילדים ומטום כך קיימת
כל מלחמת הזרמים. אולם אנו רוצים עתה בחינוך הממלכתי אשר יכטל את
המלחמה בין הילדים. לאחר שיגדלו ילדים אלה יחטבו הם עצמם על דרך זו או
אחרת. אולם עתה אנו מדברים על החינוך היסודי הניתן לילדים ביל 14 - 6
שנים. לילדים אלה יש לתת חינוך ליבראלי. פירושו של דבר שיש לתת לילד
את האפשרות לדעת לעמוד על עצמיותו שלא יתכמל במני מיטהו אחר - דבר
זה יש לתת לילד. אם זו תהיה הגדרה שלנו, אזי כל גירון בחינוך אינו

הדיון על הרצאת סר החינוך
והתרבות על החינוך הממלכתי.

ה. כוגר:

יכול להפריע להכרת האחרת היהודית ולאחרות הארמה.

הסר אמר כי אם המורים וההורים ירצו להכניס לבית-ספר מסויימים גורן זה או אחר יהיה עליהם להביא את הדבר בפני הסר והוא נועץ בקטר לכך עם ועד החינוך של המדינה ואם הם מסכימים לכך - יכול גיוון מסויימת להתקבל. אולם אני עומד על עצם האמטרות של התורה הרעיון של החינוך הממלכתי ולחיתור לכל ילדי החוגים הסונים של הציבור. יוצא איפוא כי אם המטרה היא - להתחנך לכל ילד עברי ישראל אזי אנו יכולים לקבל את הנרמחה של חינוך לעבודה החינוך המכוון להפוך את העת בישראל לעם עובד אדמתו עם היוצרי בטביל הארץ. אבל אין להכניס כאן כל ענין הקטור בחברה ובטיקור בחינוך הניחן לילדים בגיל בית-הספר היסודי. בדרך זו נרכל להוציא לפועל את החינוך הממלכתי על גיווניו הסונים ללא מלחמה. אולם כל דבר המפריע להנחה היסודית - חרבות ישראל היא המחרת את כל חלקי הארמה ומחזירה את הרעיון של אהבה ואחרת יהודיים. הרי כל דבר המפריע ליסוד הזה אינו יכול להקרא גיוון כי אין להכניס דרך החלון את אסר אין להכניס דרך הדלת. המורים מלמדים את החומר בבית-הספר בהנחה להכנתם והמורה יודע את אסר הוא צריך ללמד. אולם הסר דיבר כאן על לאומיות ועל תרבות לאומית - בדברים אלה נקבע מה אינו יכול להיות גיוון. בצורה זו לא ייתכן כי בית-הספר בעשן-חרוד המורים וההורים ירצו ללמד הנ"ך לפי ספרם הם - כל דבר מעין זה מפריע לאחדות ישראל ולאהבת ישראל. אם נקבל דברית אלה יהיה לנו יסוד לעבודה מסוחפת.

מ. ארם:

מחוד נאמנה לסיסמה שעליה דיבר חבר הכנסת כוגר - אהבת ישראל הנני לדבר גם אליו. אמר הסר במקום מסויימים: "נדמה לפי לעצמם שדרך החיים נתגברה יותר מדי על שיטת החינוך. נדמה לי שטעת הכרח לפנינו להטות את הסכרן עמנו. סקייים ממשלית גודלית לתרבות החיים אל החינוך הרצוי אל האידיליים של החינוך ביחוד לאותם הערכים המונחיים כיסודי זרם העובדים מאז העליה השנייה: בנין חיים חדשים, יצוב דמות אדם חדש, יצוב חברה חדשה" - המלה "הנראה" שחבר הכנסת כוגר כה חושט מפניה. אולם היום אין אלה אידיליות מופטטות. את לדברים אלה ייקרא - חינוך ממלכתי, מוכן אני לקבל זאת. אז כמוכן ארצה לסמוע את תרבותם לספח המציאות של המלים - דמות חברה חדשה. היה מישהו שסיכם שמטרתנו הסופית היא שכל ילדי ישראל יקבלו חינוך מכוון זה שעליו דיבר גם סר החינוך והתרבות למען יקום דור שיחיה חיי חברה ויצירת ללא מלחמה ועיקרו של זרם העובדים הזה שעליו גאה גם סר החינוך והתרבות מכוון לפתח כנפש חניכיו דברית אלה "ואין תקומה לאומתנו מפני שעת עובד החי פה יהיה עם עובד-עמל מיגיעת כפיות מחוד שוחפרת גורל עם עובדי כל העם". דברים אלה נאמרו על-ידי הסר במועצת החינוך של ההסתדרות בחודש טבת תשי"ב.

במה זרם העובדים הזה שנבאר לו שחוררת כה רבות מדוע הוא הגיע לידי כך שדווקא הוא צריך להיות עתה מחוסל? אולם זרם זה הפך להיות זרם כללי של היטוב כולו. זרם העובדים מהווה עתה 42% בטעה שהזרם הכללי הגיע ל-28% בסנת תש"ח אבל לפני-כן היווה זרם העובדים רק 26% ממערכת החינוך והזרם הכללי הגיע ל-47%. עתה הפכו היוצרות וזרם העובדים עלה; אם להוסיף לכאן את בני הילדים ובתי-הספר המקצועיים, הרי אסר להגיד, זרם העובדים מהווה 45% ממערכת החינוך והוא הזרם הכללי של היטוב. עטרות תלמידים נוהרים לכיוון זה ולומדים במחנה וצריפונים מאילת ועד מגרה. זרם זה כה פשט ועתה רוצים להביא את הכוח על זרם העובדים. לזרם העובדים יש גם פשט דתי ויש לו 80 בתי-ספר דתיים. זרם העובדים הוא כללי לכל הדעות הן מבחינת הכמות והן מבחינת האיכות. זרם זה הולך מתפשט ומתרחב וגדל כאופן סטיכי. הוא נתנסה בנסיונות שלא הכזיבו. הוא הוא שהניח את הנדבכים של המדינה בדרך בתחילה ושל מדינת ישראל עתה במאבק לשיחורו, בהפרחת השממה, בעקירת סלעים, בכנין אחות ישראל של עם ישראל.

24.2.1953

הדיון על הרצאת שר החינוך
והתרבות על החינוך הממלכתי.

ס. ארם:

חבר הכנסת בוגר מסכים לחינוך לעבודה אבל
לא לחברה. אולם אינני צריך להסביר לפדגוגים מעולים, כי כאשר הסדור
הוא על עבודה, על תפירה במכונה, כל זה הוא על הרקע הכללי, ענין
זה תמיד שזור בחלוציות, ענין החינוך לעבודה קטור בגישה טובה.
ברור, כי יש הבדל כיצד סלמדים תבין בבית-ספר כללי או בבית-ספר של
זרם העובדים. גם הנביאים אז דיברו על רקע היחסים הסוציאליים, על אחרות
ישראל - על כך דיברו הנביאים יסעיהו וירמיהו. אולם חוץ מאחרות ישראל
נאמר עוד דבר מה. נכון הדבר שכיום אין איסיות בולטת כזו כמו יסעיהו
או ירמיהו. אבל יסנו מעמד פועלים הנלחם על ענין זה במסך 20 שנה, הוא
אשר פילס דרך והציל את הנוער. גוער זה נסאר בעין-חרוד ובתל-יוסף,
יסנו דור המסך. רק עתה אפשר לראות דבר זה. האם היו אלה אנשים בעלי
כסדרנות מיוחדים? לא! אבל היתה דרך - זרם העובדים הכללי. יסנה
רק דרך אחת המודיכה את העם כולו, היא אמנם מובילה לדרך חתחתים מאד
קטה - לדרך החלוציות, כך זה נקרא בז'רגון הנדוס. ידוע לי, כי רבים
היו המתנבאים שאמרו, כי דבר זה לא יקום, לא רק הציונים הכלליים אשרו
זאת, אלא גם ראש הממשלה סותף לענין זה. אולם אם אתם תקרפו לזרם העובדים
- חינוך ממלכתי, אני מוכן לקבל זאת, כי אני מוכן לקבל את הטאוריה
סזרם העובדים הפך לחינוך ממלכתי. אני מוכן לקבל חידוש זה ולקיים חינוך
ממלכתי אחיד אם הוא ייקרא - זרם העובדים. דבר זה מכוון לא רק לתכנית
הלימודים, אלא בגיסתו וחזיונו סיהיה חזיונו של החינוך הממלכתי. כדי
לא לדבר בצורה אלגוראית הרי ברור, כי החינוך צמוד לאידיאה ציונית-
סוציאליסטית.

אבל יסנו חזון של חברה אחרת וסל עם אחר.
סול ההסתגלות למציאות - קיום דור לוחם וסורד במציאות הזו, דור
הסורד גם בהורים הרוצים לסדר את ילדיהם בנוחיות - אלה צריכים להיות
הדברים היסודיים של החינוך הממלכתי. הצנו עם המפולג למעסדות, לעם עובד,
עם המקיים את חזון הצדק והיוסר לא בדבר אבסטראקטי, אלא זה צריך להיות
במציאות שלו. אולם כל זמן סדברים אלה אינם נמצאים במכנה מסותף - אינני
נכון לכוף אותם על חבר הכנסת בוגר. אבל אם בכל זאת רוצים להנהיג את
החינוך הממלכתי בצורה אחרת - תנו לנו לנהל התחרות סקטה של זרם העובדים
הכללי ונראה מה יהיו פני הדברים. אבל יס לעסות זאת בדרך קונסטרוקטיבית
סל טיפוח ערכים. החינוך הממלכתי בצורה כזו, בממסלה הזו, במסטר הזה
נבתפייסם זו אין כל יסוד לבטל את חזרם הזה. לכן אינני סבל את מסך המסי
הזו סל גיוון לפי רצון ההורים. כסובן סלא תיהיה לנו ברירה, אבל אנו
כבר נקיים את זרם העובדים, סר החינוך והתרבות יכול להיות בטוח בכך,
אבל לסה לעסות זאת? האם הוא הכזיב בדור ההמסך שלו, ביצירה? מסום
סזרם זה עלה וגדל, מסום סהוא הפך לדרך הסלף סל עיצוב דמות המדינה?
סחיר זה לקואליציה לא בסלם - זהו נסיון להפחית סן ההיסגים הכבירים
הגדולים ביותר בדרך סל גאולת העם.

ס. רוזנברג:

ברור, כי דבריו סל חבר הכנסת ארם דורסים
הערה. אני סודה וסתוודה, כי אני מדבר
מבחינה סובייקטיבית. לדעתי, זהו ההבדל הגדול בין חבר הכנסת ארם לכיניס,
כי חבר הכנסת ארם בוודאי יאמר סהוא דיברו מבחינה אובייקטיבית. אולם אין
אף אחד מאתנו יכול להיות אובייקטיבי בדבר הקרוי - חינוך, מסום סכל
אחד חוסב סחינוך זהו ענין הכרחי, חיוני וקדוס לו ולילדיו ולכן אין הוא
יכול להיות אובייקטיבי והוא מוכרח להיות סובייקטיבי.

אני באדם דתי חוסב את עצמי לאדם סובלני ובתורת
סכזה אני מוכן להודות ולומר סדרכי בחיים היא הדרך הנכונה. בלי ספק
מסוכנע חבר הכנסת ארם - עם כל דבריו הפיוטיים - כי דרכו בחיים היא
הדרך הנכונה. חבר הכנסת ארם ייסא דרך סיוחדת לפרט את הנביא

24.2.1953

הדיון על הרצאת סר החינוך
והתרבות על החינוך הממלכתי.

ס. רוזנברג:

ירמיהו. אבל הכל יטכיסו, כי גם אני מחפס צדק ויוסר ואני מוצא דברים
אלה ביטעיהו בדרך אחרת, אף אני מוצא את הסוציאליזם כאן, אבל בדרך
אחרת, אף הפילוסוף הסודרני מוצא זאת טוב בדרך אחרת. אם הדרך החינוכית
באה לסנות את המציאות ולסרוד בהורים, הרי אני יכול לספר לכם, כי
סאלו איס סודרני סהיה דתי ואסרו לו, כיצד יכול אתה עדיין להתקיים וללכת
בדרך ארכאית כזו, בדרך התורה, אותן אדם סודרני הסיב, כי הוא חולך בדרך
מסוים שהוא אדם סודרני, כי אם רוצים למרוד בדרך המקובלת היום אפשר
לחזור לימיו של אברהם אבינו. אינני בטוח שאותה מרידה לא תוביל אותנו
לנביאי הקקר שהיו בימי יסעיהו הנביא. כל דור ודור הסודרני בדרך סלפניו,
הרי הוא נסוג לאחור. אולם לחבר הכנסת ארם יש כל הזכות לחנך את ילדיו
בהתאם לרצונו והבנתו הרא, ובהתאם לאמונתו סגור הדרך הנכונה. זכות
זו יטלכל אחד מאתנו.

11

אולם כאן אנר מגיעים לבעיה אחרת והיא -
לא זכותה של ההוריה לחנך את ילדיהם כפי שהם רוצים, אלא לחובת הממשלה
לתח זכות זו. יש הכול בין זכותי אני לבין הדברים, שהממשלה חייבת לי.
אם לא ארצה בדרך חינוכית מסוימת תהיה לי הזכות להוציא את ילדי ולהעביר
לביית-ספר אחר. אבל הממשלה חייבת לתח לי אפשרות זו. היא חייבת לתח את
המינימום לכולם. על המינימום ההסכלתי והתרבותי אמטר להסכים. הן ככל
זאת איננו סייכיים לעם אחר אלא לעם ישראל. קיימת מסורת מסוימת ונאנו
יכולים להסכים על כל אותם הדברים הסייכיים לעם ישראל כלומח.
אנר צריכיים לתח מינימום של חינוך. כן יש ללמד את הילד את הדברים
היסודיים כגון: 2 ועוד 2 הם 4 וכ"ו. ברור, כי יסנו גיטות סונות
להיסטוריה אבל היסטוריה צריך ללמוד. הילתי מאד יסבע רצון כחלק זה
סבהרצאת הטר. סמעתי את דבריו על הגיטות הסונות - דבר הגותן את כל
האפסריות של לימוד לכלי להכניס את אותם האינטרסים סאנר מאמינים מהם,
אבל אין הממשלה חייבת לתח לי אותם.

ברצוני להתעכב על ערכה נוספת מסוים סאינני
בטוח סהכנינתי את דברי הטר. הטר דיכר על עכודה מקצועית רחקלאית ואמר
כי יש להקדיש 4 סערת לחקלאות ו-2 סערת למלאכה - מסכים אני לדברים
אלה. אבל לימוד זה צריך להיות קטור לסביבה ולמקום. על כל ילד ללמוד
מלאכה. אני עצמי בא מבית הוריה אמידים וככל זאת למדתי נגרות. כך
סלימוד מקצועי טוב לכל ילד ולא רק מבחינה חלוצית, אלא לימוד מקצועי זה
נותן לו ענין נוסף כלימודים האחרים - יש לקדם בכרחה הצעה זו.

אולם ישנר דבר נוסף והוא החינוך לאזרחות,
כיצד יש לתח חינוך זה - כאן אנר נכנסים לחחום הדבריה שדיכר עליהם
חבר הכנסת ארם. לדידי אין אזרח טוב יותר מזה הנאמן לחורת ישראל.
אכל כיצד נמצא את הפודטרלה לחינוך לאזרחות, כיצד נגדיר ונגביל דבר זה,
כדי סיהיה בבחינת אותם הדברים שהממשלה חייבת לתח לילדי מכלי להכנס
לתחומים אחרים, כי מה סאני חרטב חייגד לאזרחות - הרי אני יכול
להכנס לענינים סובייקטיביים ולא אוכייקטיביים.

אטר לסאלה הריסוים - על כך לא דוכר. אני
מכין, כי הגורנים זהו ענינם של ההורים ולכך הם צריכיים לדאוג. יש
לדאוג לכך שהילד לא יכנס בדרך מקרה לריסוים זה או אחר, אלא הדבר צריך
להיות ברור למדי לכל אב המביא את בנו לבית-הספר. הפורטים צריכיים להמצא
בטרפס מסויים ולא בטערת יכניס האב את בנו למגמה זו ולא לאחרת.

מכל מקום יש לציין, כי תכניתו של סר
החינוך והתרבות היתה מעניינת ומחנכת ויש לקדמה בכרחה. ישנם עוד דברים
רבים שיש להעיר עליהם. אולם אני מכין, כי לאחר סוועדת הטריום תגמור
את עבודתה ימלא הטר אחרי דבריו ולכך עלינו לחכות.

24.2.1953

הדיון על הרצאת שר החינוך
והתרבות על החינוך הממלכתי.

א. ריזמלט:

קשה להתרועע במסגרת הרויכות הזה עם חברים
סייט להת דעה קדומה ומגובשת כדעתו של חבר
הכנסת ארם. הוא לא יטכנע אותנו ונאם נאום מתוך הנחותיו הוא למרות
סנאום זה היה מלא סתירות כריזמון. כי הוא דיבר בעת וכעונה אחת על דברי
ההמטך ועל מרד. הזרמים והחינוך המסקמים גישה חברתית היו מבוטטים על
זכות ההורים להקים דור המטך. דור ההמטך פירושו - מחוץ לטובת הדת
סם - ישנה הכרה באכסר לוחית אשר אני עמדת על כל האמת. אין מערערים
על כך ששני רוצה סבני יהיה כסוני. יוצא איפוא כי זה הדורט את המטך
החינוך והרואת את החינוך כפרנקציה של השקפת עולם חברתית. פוליטית
חלוצית והוא מסוכנע. כי השקפת עולמו רגיטתו החברתית הם הדבר האחרון
בחיפוש הענין. אין התקדמות ראין סינוי דאח האמת שבידו שהיא האמת הוא
רוצה להנחיל לבנו. הרי מה יצא מכל זה אם השקפת אלה הן מאד חרלפות
ומאד גמישות. אבל הכנסת ארם רוצה כי ילדו יהווה המטך של השקפת עולמו
וילדו ימרוד בו. אבל אין הוא חושב כי ילדו יכרל למרוד גם בו. אולם
אם אנו יוצאים מתוך השקפת עולם. כל אנו האנושות המחפשת דרכים למטרות
לאידיאלים כלליים. הרי ישנם נחללים רבים ואין כרויכות היום-יומי כין
הכוחות הציבוריים. אין בידי אף אחד האמת האחרונה. ישנם אנשים רבים
בעלי אידיאה דתית. אבל גם בנידון זה לא כתובה בטוב "שולחן ערוך" המלה
האחרונה. עלינו להוציא את האמיתות החולפות שהזמן גרמן.

לכן יש למצוא לחינוך הממלכתי מסקע מסותף.
ישנם דברים רבים הטוריים במחלוקת. ישנם דברים רבים שחבר הכנסת ארם
חושב אותם לנכונים וישנם דברים אחרים אשר חבר כנסת אחר חושב אותם
לנכונים. הרי השקפות אלו מתר יגיעו לגנוזך ולא יהיו חולקים עליו. על-
כן השאלה היא להוציא מן החינוך כל מחלוקת ודברים שטרם נחגבטו. הן היום
אין חבר הכנסת ארם יכול להסכים להשקפת עולמו של חבר הכנסת סנה אשר רק
לפני שבועיים הסכים לו. על-כן כיצד יכול חבר הכנסת ארם מדברים כה גמיסים
וחלוציים לעשות דברים יציבים לחינוך? הן תעשה את ילדיך לאומללים.
חבר הכנסת ארם יכול ויקבע דברים לסנה אחת ובמטך הסנה הוא יסתנה או
מיטהו אחר יסתנה. אולם את החינוך יושחת על דברים מוסכמים בעת היהודי
על אידיאלים אנושיים כלליים. מכלי שנפרש אותם לשפת המחלוקת היום-יומית -
אזי יש מקום לחינוך הממלכתי. אולם את קיים ויכוח בין האנשים הטונים
למטל לחבר הכנסת ארם ישנה אמת שאותה הוא רוצה לכרף ומיטהו אחר
חושב כי זה המלה האחרונה של האנושות. ויש האומרים לצמצם את השתתח
החינוך - כדברי הטר - על גירון למלאכה ועבודה. נניח כי בית-ספר
מסויים רוצה לבחור לו את למוד קורות תנועת העבודה. קרוב אני לחנועת
העבודה. אבל חושב אני את הדברים לנכונים כאשר המדובר הוא שערך העבודה
וערך החינוך לעבודה. כלומר, אדם עובד ומייצר בעצמו ועל-ידי יצע ומאמץ
הוא יוצר את הדברים - בצורה זומסתנה גם אופיו. נוסף לכך תנועת
העבודה הזו היתה הפעם אידיאל גדול. היום התפצל אידיאל זה למסטים רבים.
כיצד אפשר ללמד בבית-ספר עממי ילדים בני 14 שנים גורנים טונים של
תנועת העבודה. אולם את המדובר הוא על לימוד קורות תנועת העבודה כמובן
הכללי. נניח ילמדו את ליבדמן - אלה הם דברים מעניינים מאד.
אם נחלגם דברים אלה לשפת היום-יומית. כיצד נמלט מכך אם בחי-ספר שלמים
יהיו בעלי זיקה לארגונים פוליטיים ללא ועדים מתקאים. אבל למעשה הם
יהיו בעלי זיקה מסוימת. אם הגירון הוא ענינם של ההורים והמה יחליטו
כרמת-גן. כן אין הם מעוניינים בלימודים אבסטרקטיים אלא במסקנות
קונקרטיות - בצורה זו אני חושב כי הזרמים יכנסו לבית-הספר דרך סדק
הגורנים והטיפוסים הטונים. כל מורה כורד יט לו השקפת עולם מסלר וצובע
את החינוך. אולם כאן מופיעה שאלת הגכול לכך. לא הייתי רוצה כי
הקונקטיציה האחרונה תעשה בהחצא לפנקס מפלגתי. עדיין אינני רודע כיצד
יפעלו הזרמים לבסתחחיל תעמולת ההורים. יהיו כאלה שיבינו את פיסרה
של תעמולה זו.

אבל אם אנו רוצים להוציא מן החינוך את
הטורי במחלוקת ולהכניס את הילדים לארמן מחסבה מסויים. הרי יש לבדוק מהם
הגורנים לפי דברי הטר. לדעתי צריך להיות מספר הגורנים מוגבל. השאלה
היא כמובן אם בחינוך ממלכתי אין מקום לפיצול חברתי. מאחר שכל 10 יהודים
מהורים יחידה חברתית. הן אנו עם אינדיבידואלי וכדברים כלליים הכל יכולים
להסכים להם. רק בפרטים הקונקרטיים ישנן דרכים טונות. אבל לא שכל בית-

24.2.1953

הדיון על הרצאת שר החינוך
והחברות על החינוך הממלכתי.

א. רימלט:

ספר יחלים על גרון מטרייה בר רוצים ההורים. הייתי מאד רוצה למנוע את
ההתעסקות באספרת פוליטיות של ההורים. ברור, כי החינוך הממלכתי הוא
מהפכה מחשבתית. גם אלה שתמכו בטיחת הזרמים נוכחו לדעת, כי דרך זו
מובילה למבוי סתום.

עתה ברצוני לשאול מטפר שאלות מאד קונקרטיות.
האם בבית-הספר הממלכתי יהיה דגל אחד, דגל לארמי של המדינה או דגלים
אחרים? האם החגים שאותם יחוגו בבית-הספר הממלכתי יהיו חגי הארמה?
אשר לחברים בוועד לחינוך דתי - מאחר שיטנם יהודים דתיים מחוץ
למפלגות הדתיות, הייתי רוצה לדעת כיצד יתמנו חברים אלה, רק כהתאם
להמלצתו של שר, הדתות אשר תמיד ברוראי יהיה שייך למפלגה דתית מסוימת,
או לארגון המורים הדתיים ולא יהיו בוועד זה אף חבר מפלגות הפרועלים
המאוחדת, כיצד יבנסו לוועד זה אנשים דתיים שאין להם כל זיקה למפלגה
דתית ואינם נמנים על המפלגות הדתיות? שר החינוך והחברות דיבר על כך
שבחקרפת החודשן היו 6,000 מחורדי עבודה ואף אני חושב, כי זהו דבר
רציני. אולם אני מאמין, כי ישנם מומנטים פסיכולוגיים אחרים שהביאו
לכך, קדמה לכך מהפכה לארמית ושרפו את הבית בו נמצאו הסדרות - האם
אלה הן סיבות לגירון החינוך; או יש הסטוריונים שכתבו שמרד החטמונאים
היה מרד סוציאלי גרידא. על-כן לדעתי הפרובלמה היא כיצד להמנע
מהקונקרטיזציה מהצבעת אצבע על אותם הפרטים הסטוריים במחלוקת בזמן הנרכז.

ט. ארנא:

את אשר תכיא המהפכה בחינוך מהחינוך להדמים
לחינוך ממלכתי קשה לדעת מראש, וכעיקר
כיצד יתפתחו הדברים ומה תהיה התמונה הנקבל בסופו של דבר. אבל בכל זאת
צריך לנסות ולראות כיצד יתפתחו הדברים, מה תהינה תוצאות מהפכה זו ומה
תהיה התמונה הסופית לכסירגשם סידור זה. נראה לי, כי הבחינה הזו אינה
עומדת די צורכה, כי אין מכורונים את הפעולה הזו. יש כאן נסיון לבנות
בנין אדמיניסטרטיבי, אבל יכולה להיות נקודת מוצא אחרת האומרת שהסידור
הקיים הוא רע ולכן יש צורך לשנותו. אבל התוצאה מכך אינה ברורה. לכן
ישנן בתמונה זו שאלות שונות שאינן ברורות הנותנות מקום לחסרות שהתוצאה
משינורי זה תהיה אחרת מן שתארים לעצמם יוזמי התכנית.

תחילה יש לברר מהו הרע בסידור הקיים. נראה
לי, כי הדבר היחידי שאפשר לומר בנקודה זו הוא - ההשפעה המפלגתית על
החינוך, אבל אין השפעת ההורים על החינוך. לדעתי יש כאן הבדל יסודי
כי אם אני יכול להטעים לאלה האומרים שההשפעה המפלגתית היא רעה, הרי
בסוג פנים ואופן לא אוכל להטעים שהשפעת ההורים על החינוך היא רעה.
למעשה מערכים שני דברים אלה בלא יודעין או בכורונה תחילה. אמנם ישנם
בחינוך אלמנטים מפלגתיים, אבל היסוד הוא רצון ההורים לחנך את ילדיהם
בדרכם הם, כפי שהם חושבים לנכון. המלחמה המתנהלת נגד היצירה הזו של
החינוך הדתי כאילו יש סם מפלגתיות מופרזת כוללת מלחמה מופרזת ברבר
רצוי והכרחי - מלחמה נגד רצון ההורים לכונן את חינוך ילדיהם. לכן
לדעתי יש להקפיד הקפדה יתרה בכל המבנה הזה עם ביטול השפעה מפלגתית
על הדבר החיוכי הזה אשר אני קורא לו - רצון ההורים לחנך את ילדיהם.
עדיין אינני רואה בכל המבנה הזה - כפי שהוא מופיע לפנינו כתאור
סקיבלנו שלגורם זה יש מקום, אלא מקום קטן בלבד. מאחר שרוצים לבטל את
ההשפעה המפלגתית מעמידים במקומה את המדינה אשר יכולה כאילו להתגבר על
ההשפעה המפלגתית.

בנקודות מסוימות של התכנית מתבטא הרצון לשתף את
ההורים בעיצוב דמות החינוך. יש למצוא דרך להבטיח את השפעת ההורים על
החינוך, רק אז יש סיכוי שמהשינוי שיחול תצמח תועלת והתקדמות לגבי
המצב הקיים כיום, ולא להיפך. אין צורך לחסוד כל כך, כי גם בדרך זו
יכולה לחדור השפעה מפלגתית, אלא יש לחפש את הדרכים ולומר, כי למרות
הצורך בהשפעת ההורים על החינוך מוציאים אותו כמידה מכסימאלית מהשפעה
מפלגתית.

24.2.1953

הדיון על הרצאת סר החינוך
והתרבות על החינוך הממלכתי.

מ. ארנא:

נאמר שהגורמים מרגישים. אולם מה חפקידם
 של הגורמים בתוך כל החמורה הזו. מכאן מוכן, כי ההורים יכולים לומר
 שהם הוציאו כיתה-ספר בעל צורה מיוחדת - האם הגורמים מבטיחים את
 רצון ההורים. האם לא יהיו במערכת החינוכית גורמים אשר יכוונו את
 העניינים כהתאם לכך. האם תהיה עבודה גומלין בין רצון ההורים לבין
 האדמיניסטרציה החינוכית באורה כזו שהדברים לא יהיו אבסטרקטיים **יבדק על**
 המידה. אלא שהחינוך יהיה בעל חוכן מסוימת **ובעל יציבות**. הדבר לגמרי לא
 ברור ולא מסויים. מאידך, **יכול הגורן** ליהפך בקלות יתר לזרם. כלומר,
 רוצים להבטיח את זכות ההורים בניגוד לאינטרסים המפלגתיים. אולם הדבר
 יוכח, כי כל הדרך הזו של הגדרת ההורים - בלתי אפשרית. לכן יש לבטל
 זאת. לדעתי, דבר זה אינו פחות מסוכן מכיתה-הספר המפלגתי. אם רוצים
 לבטל כיתה-ספר זה, יש לטמור עליו היטב בנקודת הגורמים החינוכיים של
 רצון ההורים לחינוך מיוחד לבל יכניסו בדרך זו את אשר היה קודם לכן -
 הספעה מפלגתית.

אשר לשאלה מה דמות תהיה לאותו חינוך ולאותו
 כיתה-ספר שיש לו אפשרויות כה רבות - לדעתי, הדבר לגמרי אינו ברור.
 אינני יכול להסכים לנושחה של חבר הכנסת רימלט שעלינו להוציא מן החינוך
 את הסנווי במחלוקת, כי איזה דבר נשאר לנו לאחר זאת היכול לשמש כטיס.
 אני יכול לקבל שיט להדגיש ולהבליט את המטותף. אבל אין להוציא את הדברים
 שאפשר להתרבות עליהם - זאת אינני מבין. יש להראות ולהדגיש את המטותף
 מבלי להוציא את אשר מגורן אוחם. לדעתי, יש בכך סכנה אם יבטלו את כל
 אוחם הדבריה המגורנים שיטנת בגוף הלאומי הזה וכיחסיו החברתיים. נניח,
 אם לחינוך הממלכתי הזה תהיה אפשרות של חינוך קיבוצי בלבד. הקוטי הוא
 שיהיה אמנם בסיס מטותף ויהיו לו ערכים חינוכיים. אך לא ברור באיזה מידה
 התכנית היטורית כוללת דווקא את הצד הזה - הדגלח המטותף בערכים
 החינוכיים **שאינה** מסתפקת בהקניית ידיעות.

ברצוני לטארל בקטר להגדרה - גורמים
 חינוכיים. לדעתי, דבר זה אינו ברור למדי ובמיט מדי. ייתכן ויש מקום
 להנרעה חינוכית מוגדרת, נניח, חנועת נוער. אולם גם זוהי אחת
 הנקודות המסוכנות שדרכן יכנסו אוחם הגורמים שפעלו קודם לכן מבחינה
 מפלגתית מבלי שאנו מבטיחים כאן שבנקודה זו או אחרת יהיה הקו. כאן
 מוכנס רק הצד החינוכי.

א. רזיאל-נאור:

הדבר העיקרי שאינו מוכן לי בהוצאת הסר
 אלה הם הגורמים. ככל שאני מרבה לחשוב
 על ענין זה אינני מבינה לטם מה הגיעו למסקנה ששיטת הזרמים **איננה טובה**.
 אני כמובן שמחה מאד לכך. לדעתי זוהי הדוגמה ש"אבנים שחקו מים" כי סוף
 סוף הגיעו למסקנה ששיטת הזרמים איננה טובה. נראה שמכל הליקויים שמנינו
 בשיטת הזרמים כמו הספעה המפלגתית והארגונים על החינוך ועל כיתה-הספר, הרי
 עתה רוצים לבטל את הזיקה למפלגות ולארגונים. אך במקום הזרמים סוכמו
 הגורמים אשר המה בכלל בלתי מוגבלים ואין כל תחום להם. על-כן לא ברור
 הדבר, אם ברצונכם כאמצעות הגורמים הללו לטמור על הזיקה למפלגות
 וארגונים, הרי אינני יודעת לטם מה באים ומציפים שיטה חדשה זו אם לא כדי
 להטאיר את מצב הזרמים ולקרוא להם בשם אחר. עד כה ידענו שיט מספר
 מסויים של זרמים. אולם הגורמים הללו שיהיו נובעים מדרישותיהם של ההורים
 יתקבלו בדרך דימוקרטית, בהתאם להחלטת הרוב. אוחו גרון שימצא חן בעיני
 הרוב יהיה חייב למצוא חן בעיני המיעוט למרות שאין הדבר מוצא חן בעיניו.
 בצורה כזו אין כל מניעה שגם כיתה תתקבלנה גרון מסויים. שמענו כי עתה
 דרושים 100 ילד לפתיחת כיתה-ספר חדש, אבל ייתכן ובכיתה אחת יהיו גורמים
 - הכל בהתאם לדרישה.

סר החינוך והתרבות הביא דוגמאות לגירון
 הלימודים ואמר, כי חסוכה האינטרפרטציה שנותנים להיסטוריה. כלומר
 חסוכה הרוח של דברי ימי ישראל. אולם בקשר לאינטרפרטציה של וקוראים
 "פריצים לטובים שבכניו". למשל, לקחו והוציאו מכלל זה את לוחסי החירות
 בתקופה סטלין.

24.2.1953

הדיון על הרצאת שר החינוך
והתרבות על החינוך הממלכתי.

א. רזיאל-נאור:

אכל מה תהיה הערוכה שלא תינתן אינטרפרטאציה כזו לחלמידי בית-
הספר, מהיכן אנו יודעים שיטאר משהו משותף? וכי אין מספיקים הגדונים
הקיימים של תימנים, ספרדים, חסידים וכל מיני חסידים ומפלגות ואנו
רוצים להוסיף ולגרוף?

כן לא ברורים מהם אוחם 25% של חכניה
הלימודים שבמסגרת זה אפשר יהיה לגרוף. מטרים טעדין אינם ברורים מהם
100% של חכניה הלימודים. אולם הדברים החשובים אינם מוגדרים לגבי
לימוד ההיסטוריה או תנ"ך. מאחר שהדברים האלה אינם מוגדרים אפשר
יהיה לברא וליטול מאוחו "איס" 25%; או נניח שבכיתה אחת תהיינה אמהות
סתוצנה שהילדים ילמדו דבריה מודרניים וכין השאר תולדות האומנות וכאוחה
כיתה סקבילה תהיינה אמהות סתוצנה שהילדים ילמדו תולדות הנועת הפרועלים
מטות שהן בעלות גישה פוליטית לחיים ודוצות שהילדים ילמדו דבריה מוגדרים
המוליכיה למסקנות מוגדרות ביותר במרכן הפוליטי. רבעיקר מאחר שהדבר
קבוע בחוק ונתון אפשרות לגרוף את החינוך. לדעתי מטרת החינוך היא לא
רק לחח **חמסך לדורות הבאים**, אלא בעקבות התהליך בו אנו שרורים עתה לראות
כדור הזה אומה אחת בעלת הכרה אינטגרלית של קורוחיה ומולדתה. לכן
אינני רואה כיצד יוטגו הדברים. עיריית פתח-תקרה קיבלה החלטה להקים בית
מפואר מאד לזכר הכנים הנומלים ושם צריך להיות לוח זכרון לזכר כל אחד
מכני המקום מאז היותה של פתח-תקרה ועד עצם היום הזה. שניים מכני פתח-
תקרה שנפלו בדרך אורגינאלית - על הגדרים לה נקבע להם לוח זכרון.
היה זה מטגה של עיריית פתח-תקרה. אכל כאשר דבר כזה יכנס לאינטרפרטאציה
בהיסטוריה אזי - סוף פסוק, את המורה לוצה אזי הוא מוטח לעצמו לומר
משהו בטטח זה דאם אין הוא מוטח לעצמו לפסוק בנדרון זה ויהיה עליו
ללמד בהתאם לרצון רוב ההורים שהצביעו באוחה אספת כיתה - אינני יודעת
לאן יוליכו דבריה אלה. למשל בארפת באחת מהערים הרחוקות היה בית-דין
טזיכה אנשים שטיחמו פעולה בחקרפת המלחמה עם האויב. כל אלה שהיו להם
אוחות כבוד - התזירו אותם לראש העיר וערמו מחאה נמרצת על כך שאוחת
בית-דין שהיה מרוחק מאות מילין זיכה אותם והם היו בוגדים לאומיים
ראצלנו זה אפשרי וזה יהיה חרב ריפה גם בהתאם לחוק. או דוגמה אחרת:
האזנתו לאחד השידורים ב"קול ישראל" אשר בהם סופר על העיר עכו בצורת
סיור בעיר. גבור המחזה שהגן על העיר בימי נפוליאון היה חיים פרחי. זו
היתה הדמות שלה קראו הילדים קריאת התפעלות. אמנת אנו רוצים שאופק
ילדינו יהיה רחב ככל האפשר ויזכירו גיבורים מכל העמים שעל פני האדמה.
אכל סיפור הגנה על שלחון זה אחד בפני שלחון זה אחר על-מנת שימשיכו לסלוח
החורבים ולה הצדפתים. הרי ברור כי היה לו אומץ לב לאוחת פחה. אכל
בעכו היו גיבורים לאומיים אחרים שנפלו למען גאולת ישראל וצריך להעלות את
הדמויות טראזי היה להעלותן. לכן מאחר שאנו עומדים במצב זה מכהילה
מאד מאד המלה אינטרפרטאציה.

כאשר דיבר שר החינוך והתרבות על הרכב
ועד החינוך העליון של המדינה הוא אטר כי יהיו סיוצנים בו סלבד כל
החטיבות החינוכיות כגון: גננות, מדר, כתי-הספר היסודיים והמקצועיים
גם. נציגי תנועות חינוכיות או איטי **חינוך**. כשטאלתיו
מהי תנועה חינוכית. אזי השטיבו הטר: למשל תנועה למען הגברת הלימודים
ההומאניים בכתי-הספר - מסתבר שתנועה כזו **עדיין** איננה קיימת. אשר
לאיטיים חינוכיים מובהקים - הכיז הטר כדוגמה ללא דופי את המנוח
יצחק אשטטין הראוי לשבת ברועד החינוך העליון. אכל הוא איננו קיים.
כלומר תנועות חינוכיות שטרם קמו ואיטי חינוך מובהקים שכבר אינם
קיימים. מכאן עלינו להכין את המסקנות: דבר זה יפתח פתח שכל תנועה
חויסיף רק את המלה "חינוכית" ואז יש לא רק רשות אלא בהתאם לחוק **היא**
צריכה לשבת ברועד החינוך העליון ולהסמיע על החינוך. כמה שונה סידור
זה מהזרמים.

24.2.1953

הדיון על הרצאת שר החינוך
והתרבות על החינוך הממלכתי.

א. רזיאל-נאור:

יש לבטל את הזרמים והגורמים כאחד ולהקים
מעמד לאומי לא אנטי ממלגה אלא אזרחי המולדת ובני-אדם. לשם כך
יש צורך למצוא את הערכים המטורחיים לכולם ואני חושבת שישנם כאלה למרות
כל הטרוני וההבדל בגוון: ארץ מולדת שמה היסטוריה ותורת ישראל.
לדיעקתן חבר הכנסת ארת אף מעת לא שכחתי לשאול את חלמידי על דברי
ישעיהו "הוי מגיעי בית בבית" וכיצד רואים הילדים דברים אלה. לכן אני
חושבת שישנה ערכים מטרופים שעדיין יכולים להיות בסיס לחינוך מטרופי
לכל ילדי ישראל. חינוך המחבא באהבת ישראל **סדרה** את אותן התופעות
המביטות של שינאח ישראל המתגלות באותם המקומות שחבר הכנסת ארת מדבר
עליהם.

חבר הכנסת רימלם שאל בקשר לרגל לחגי
תעם ומועדיו. ארלה יטוד האזרחות הוא להקנות לנוער ולילדים שהפרימט
העליון של המדינה עומד מעל לכל האינטרסים של כל אדם ושל כל כיתה ונרותן
גם את ההכרה במולדת אחת. ביורשלים שלמה ולא חצריה ומולדת שיכולה
להיות רק שלמה ולא מחולקת - מאידך, זיל גמור.

היור"ט. פריסץ:

נתקבל מכתב מהאומרה הישראלית בו הם
טומינים אוחנו לבקר בהצגות "פלדמאורז"
וי"כרמן. הצגות אלה נערכות חמיד ביום ג'. נדמה לי כי יהיה עלינו
רק להודות להם ולהודיעם מאחר שההצגות נערכות ביום ג' איננו יכולים
לבקר בהן.

היטיבה ננעלה בטעה 13.10.